

کرمعلی کماپستانی

نگرشی اجنمالی برزبشی
پارلمان اروپا

شروېشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

● مقدمه

جنگ جهانی دوم بعد از اینکه اروپا و بخشی از جهان را به ویرانه‌ای مبدل ساخت سرانجام در اوایل سال ۱۹۴۵ به پایان رسید و موافقتنامهٔ پایان جنگ موسوم به «موافقتنامهٔ یالتا»^۱ بین متفقین به امضاء رسید. با وجود امضای موافقتنامهٔ مذکور جو تنشج همچنان در میان کشورهای متخاصم آن زمان حاکم بود و احتمال از سرگیری یک جنگ ویرانگر دیگر چندان بعید به نظر نمی‌رسید. استالین هنوز بر توسعهٔ کمونیسم از طریق کمکهای نظامی - اقتصادی به جنبشهای کمونیستی وابسته به اتحاد شوروی که عمدتاً در مستعمرات کشورهای غربی جریان داشت، اصرار می‌ورزید. کمونیستها در کرهٔ شمالی به قدرت رسیدند و خود را آماده می‌کردند تا بمنظور وحدت دو کره به نیروهای امریکائی مستقر در کرهٔ جنوبی حمله نمایند. فقر و اوضاع نابسامان اقتصادی اکثر قاره‌ها از

1. Yalta Agreement

جمله اروپا را به شدت رنج می داد. در ۱۹ سپتامبر سال ۱۹۴۶ وینستون چرچیل نخست وزیر وقت انگلیس در سخنرانی خود در دانشگاه زوریخ سوئیس بازسازی مجدد یک اروپای قدرتمند و متحد را که پیام آور صلح، امنیت و آزادی برای ملت‌های اروپا باشد پیشهاد نمود. او بعد از جنگ جهانی دوم اولین سیاستمدار غربی بود که اصطلاح «ایالات متحده اروپا» را بکار برد.^۲ اگرچه این اصطلاح نخستین بار در سال ۱۸۴۹ توسط ویکتور هوگو نویسنده بزرگ و از بنیانگذاران انقلاب ۱۸۴۸ فرانسه مطرح گردید، ولی در آن زمان به دلیل پراکندگی کشورهای اروپایی چندان استقبالی از طرح مذکور بعمل نیامد. سخنرانی چرچیل بعضی از کشورهای اروپایی آن زمان نظیر فرانسه، آلمان، ایتالیا و... را بر آن داشت تا نزاع بر سر فرماندهی و امپراتوری اروپا را کنار گذارند و با یکدیگر در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی همکاری کنند.^۳

این ابتکار اروپایی پس از بروز قدرتهای نو ظهور در جهان، نظیر ژاپن، توسعه بیشتری یافت و وحدت و یکپارچگی اروپا به صورت یکی از اهداف مهم نهضت‌های مختلف اروپایی درآمد و توده‌های میلیونی اروپا که اولین قربانیان جنگ بودند با اشتیاق تمام از آن استقبال کردند. وزیر وقت خزانه داری امریکا نیز طی طرحی که بعدها به «طرح مارشال» معروف شد اعلام نمود که دولت امریکا از هیچگونه مساعدت مالی جهت بازسازی اروپا دریغ نخواهد کرد. در تاریخ ۹ مه ۱۹۵۰ «روبرت شومان»^۴ وزیر خارجه فرانسه که از پیشکش سوتان فکر وحدت اروپا به شمار می رفت، طی نطقی اعلام داشت که دولت‌های فرانسه و آلمان موافقت کرده اند بهره برداری از منابع زغال سنگ و صنایع فولاد دو کشور تحت نظارت یک سازمان اروپایی و تحت نظام واحدی اداره شود. او همچنین اعلام داشت که کلیه

2. The Council of Europe: A Concise Guide, Strasbourg 1982, p.18.

3. P.S.Mathijsem: A guide to European Community Law, Fourth Edition, p.5. London, 1985.

4. Robert Shuman

کشورهای اروپای غربی، در صورت تمایل، می‌توانند به عضویت این سازمان در آیند. بعد از مذاکرات و تبادل نظرهای متعدد، سرانجام در آوریل ۱۹۵۱ چهار کشور ایتالیا، بلژیک، هلند و لوکزامبورگ نیز به آن پیوستند و معاهده تاسیس جامعه اروپائی زغال سنگ و فولاد^۵ را در پاریس امضاء کردند. متعاقب این اقدام، نمایندگان شش کشور مزبور در ژوئن سال ۱۹۵۵، در یک گردهمایی در شهر مسین^۶ ایتالیا طرح وحدت اروپا را به ریاست اسپاک^۷ وزیر امور خارجه بلژیک مطالعه کردند و سرانجام در تاریخ ۲۱ آوریل ۱۹۵۶ معاهده تاسیس جامعه انرژی هسته‌ای اروپائی معروف به «اوراتوم»^۸ و در تاریخ ۵ مارس ۱۹۵۷ معاهده رم که مؤسس جامعه اقتصادی اروپا^۹ (بازار مشترک) بود، توسط سران شش کشور یاد شده امضاء شد. ارگان اجرائی هر سه جامعه موضوع این معاهدات در سال ۱۹۶۵ به موجب عهدنامه دیگری که به «عهدنامه ادغام»^{۱۰} معروف است در یکدیگر ادغام شدند و تشکیلات و مؤسسات مهم فعلی یعنی شورا^{۱۱}،

5. European Coal and Steel Community

6. Messine

7. P.H. Spaak

8. European Atomic Energy Community (Euratom)

9. Treaty of Rom (European Economic Community = EEC)

10. Merger Treaty

۱۱. European Communities Council. این شورا که به «شورای وزیران اروپا» هم معروف

است، به منزله مرکز اصلی و مغز متفکر و اجرائی جامعه اروپائی به شمار می‌رود و در هدایت جامعه اروپا جهت دستیابی به اهداف آن نقش اساسی را ایفا می‌کند. اعضای شورا از نمایندگان کشورهای عضو که سمت وزارت دارند تشکیل می‌شود. اگرچه ممکن است از هر کشور چندین نماینده در جلسات عمومی شورا شرکت کنند، اما، در مجموع، هر کشور دارای یک رأی است. در جلسات تخصصی شورا در زمینه‌های کشاورزی، ترابری، خارجه و نظایر آن فقط وزیر مربوط شرکت می‌کند. رئیس شورا بالا ترین مقام تشریفاتی جامعه اقتصادی اروپا است و اعتبارنامه نمایندگان سیاسی کشورهای غیر عضو را دریافت می‌کند. ریاست شورا به نوبت تعیین می‌گردد و هر شش ماه به عهده یکی از کشورهای عضو قرار دارد. شورا بزرگترین مرجع قانونگذاری برای جامعه است. علاوه بر کمیسیون، که رابطه بسیار تنگاتنگی با شورا دارد، کمیته‌های تخصصی متعددی نیز شورا را در امر قانونگذاری یاری می‌دهند. شورا در حال حاضر دارای هفتاد و شش نماینده به شرح زیر است:

←

کمیسیون^{۱۲}، پارلمان اروپا و دیوان دادگستری اروپائی^{۱۳} بوجود آمدند. تا سال ۱۹۶۲ مجمع پارلمانی جوامع اروپائی صرفاً یک مجمع مشورتی بود، اما در این سال نام خود را به پارلمان اروپا تغییر داد. شورای جوامع

چهار کشور آلمان و انگلیس و ایتالیا و فرانسه هر یک ده نماینده، اسپانیا هشت نماینده، بلژیک، یونان، پرتغال و هلند هر یک پنج نماینده، ایرلند و دانمارک هر یک سه نماینده و لوکزامبورگ دو نماینده (مواد ۱۴۵ تا ۱۵۴ جامعه اقتصادی اروپا). این شورا که مقر آن در بروکسل است با شورای اروپا (Council of Europe) که بیست و یک کشور اروپائی غربی در آن عضویت دارند و مقر آن در استراسبورگ فرانسه است کاملاً تفاوت دارد. در این مقاله هر جا کلمه «شورا» بکار رفته است، منظور شورای وزیران جامعه اقتصادی اروپا است. برای اطلاع بیشتر رجوع شود به:

The Council of Europe Strasbourg, pp. 1-12, 1982.

۱۲. European Communities Commission. «کمیسیون» یکی از مؤسسات جوامع اروپائی و ترکیبی است از نمایندگان کشورهای عضو بازار مشترک که برای یک دوره چهار ساله با موافقت مشترک دولتهای عضو انتخاب می شوند. تعداد اعضای کمیسیون هفده نفر است و کشورهای بزرگ چون ایتالیا، فرانسه، انگلیس و آلمان و اسپانیا هر یک دو نماینده و بقیه اعضا (هشت کشور باقیمانده) هر کدام، یک نماینده دارند. کمیسیون دارای شخصیت مستقل از دولتهای عضو و از شورا است. وظیفه اصلی کمیسیون انجام اقدامات اولیه جهت انعقاد قراردادهای جامعه با کشورهای خارج از جامعه و تهیه پیش نویسهای لازم در زمینه های مختلف جهت قانونگذاری و ارائه آن به شورا است. می توان گفت که کمیسیون در این خصوص صلاحیت مطلق دارد، زیرا شورا موظف است که فقط بر اساس پیشنهادهای کمیسیون اقدام به تصویب قانون و صدور امریه یا آییننامه های اداری نماید. اگر شورا بخواهد در پیشنهاد کمیسیون اصلاحاتی را بعمل آورد، موافقت تمامی اعضای آن ضروری است. اگر چه کمیسیون فاقد صلاحیت قانونگذاری است اما گاه، بنابر مصلحت و ضرورت، شورا اختیاراتی را در رابطه با وضع مقرراتی در خصوص سیاست کلی کشاورزی و مقررات ضد تراست به کمیسیون تفویض می کند. یکی دیگر از وظایف مهم کمیسیون نظارت بر حسن اجرای تعهدات تقبل شده توسط دولتها و اشخاص حقوقی است. کمیسیون قادر است چنانچه اعضا به نحوی از انحاء از مقررات معاهده رم و یا دیگر معاهدات عدول نمودند، بر اساس پیش بینیهای بعمل آمده در مواد ۱۶۹ و ۱۷۰ معاهده جامعه اقتصادی اروپا موارد تخلف را همراه با گزارشها و اسناد مربوط جهت رسیدگی به دیوان دادگستری جوامع اروپائی ارسال نماید. علاوه بر موارد مذکور، کمیسیون صلاحیت دارد تا ضمن گسیل بازرسانی به شرکتهای و کمپانیهای فعال در داخل جوامع اروپائی (دوازده کشور عضو)، از فعالیتهای آنها آگاه شود. اگر کمیسیون دریافت که شرکتهای برخلاف مقررات معاهده رم اقداماتی انجام داده اند،

اروپائی با این تغییر نام به دلیل غیرقانونی بودن آن مخالفت کرد، زیرا بر این عقیده بود که تنها با اصلاح معاهده رم می توان نام مؤسسات وابسته به جامعه را تغییر داد. سرانجام، این امر در سال ۱۹۸۶ با تصویب قانون واحد اروپائی^{۱۴}، که اصلاحیه و متممی است بر معاهده رم، حل گردید و تغییر نام پارلمان از سوی شورا به رسمیت شناخته شد. امروزه، به دلیل برگزاری انتخابات سراسری نمایندگان این پارلمان توسط مردم در دوازده کشور عضو بازار مشترک، کمتر شهروند اروپائی است که با نام پارلمان اروپا آشنا نباشد.

می تواند این شرکتها را تا سطح مبلغ یک میلیون اکو جریمه نماید. (ECU مخفف European Currency Union واحد پول کشورهای عضو جامعه اقتصادی اروپا است که در حال حاضر در کشورهای اروپائی خرید و فروش می شود.) رئیس کمیسیون در عرف سیاسی به وزیر خارجه جامعه اروپا معروف است.

۱۳. European Court of Justice. این دیوان که مقر آن در پایتخت کشور لوکزامبورگ قرار دارد با سبزه قاضی و شش دادستان (مواد ۱۶۵ و ۱۶۶ معاهده رم) تشکیل جلسه می دهد و وظیفه آن رسیدگی به شکایت شرکتها علیه یکدیگر، کمیسیون علیه شرکتها و دولت های عضو و نیز شکایت دولتها علیه یکدیگر است (مواد ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۳، ۱۷۵ و بند ۲ از ماده ۲۱۵ معاهده رم). این دیوان قادر است چنانچه مقررات وضع شده توسط شورا و کمیسیون را مخالف با روح معاهده رم تشخیص دهد دستور ابطال آن را صادر نماید (ماده ۱۷۵ معاهده رم). دیوان مذکور، شرکتها و حقی دولت های را که برخلاف مقررات معاهده عمل نمایند محاکمه و به جریمه نقدی محکوم می کند. این جریمه ها و جریمه هایی که توسط کمیسیون دریافت می شود جهت بودجه جامعه به حساب آن واریز می شود. اگر شرکتها بر نحوه فعالیت کمیسیون و یا بر میزان جریمه اعتراضی داشته باشند می توانند به این دیوان شکایت کنند. احکام این دیوان قطعی و لازم الاجرا است.

14. Single European Act (SEA)

تشکیلات داخلی پارلمان اروپا

تشکیلات داخلی پارلمان اروپا، نظیر اکثر پارلمانهای ملی کشورهای عضو، دارای تشکیلاتی به شرح زیر است:

الف. گروههای سیاسی

ب. کمیته‌های پارلمانی

ج. دفتر اجرایی

الف. گروههای سیاسی

داوطلبان نمایندگی هر کشور برای پارلمان اروپا در احزاب سیاسی چند ملیتی مختلفی جهت انتخابات با یکدیگر رقابت می‌کنند. ۱۵

۱۵. به‌طور نمونه، تعداد احزاب شرکت کننده در انتخابات سالهای ۱۹۷۹، ۱۹۸۴ و ۱۹۸۹ و تعداد نمایندگان منتخب آنها به شرح زیر است:

۱۹۸۹	۱۹۸۴	۱۹۷۹	
۱۸۰	۱۳۰	۱۲۴	۱- سوسیالیستها (همراه با حزب کارگر انگلیس)
۱۲۱	۱۱۰	۱۱۷	۲- حزب مردمی اروپا
۳۴	۵۰	۶۳	۳- دموکراتهای اروپایی
۲۸	۴۱	۴۸	۴- کمونیستها و همپیمانان آنها (اتحاد چپ اروپایی)
۴۹	۳۱	۳۸	۵- لیبرالها و دموکراتها
۲۲	۲۹	۲۴	۶- اتحاد دموکراتهای اروپایی
۱۳	۲۰	۰	۷- حزب رنگین کمان
۱۷	۱۶	۰	۸- راست اروپایی
۱۰	۷	۱۰	۹- احزاب غیر وابسته (مستقل)
۱۴	—	—	۱۰- احزاب ائتلاف چپ
۵۱۸	۴۳۴	۴۲۴	

تعداد این احزاب ممکن است در هر دوره انتخابات پارلمان تغییر یابد. اگرچه قانون انتخابات پارلمان اروپا در خصوص صلاحیت انتخاب شوندگان در ماده ۴ تصریح می‌کند که «نمایندگان بر اساس صلاحیتهای فردی و شخصی انتخاب می‌شوند و هیچگونه الزامی به عضویت در گروه یا حزبی ندارند»^{۱۶} اما همین قانون در ماده ۳۶ خود مقرر نموده است که نمایندگان بعد از ورود به پارلمان موظف اند که در گروههای سیاسی فعالیت نمایند^{۱۷}، اگرچه قبل از انتخاب شدن به عضویت پارلمان در هیچ حزب یا گروهی فعالیت نداشته اند. بنابراین، نمایندگان جدید اگر عضو گروه یا حزبی نباشند موظف اند ظرف مدتی به عضویت یکی از گروههای حاضر در پارلمان در آیند و یا خود اقدام به تأسیس گروههای جدیدی نمایند. نحوه تشکیل گروههای جدید بدین ترتیب است که هر بیست و یک نماینده از یک کشور و یا پانزده نماینده از دو کشور نهایتاً ده نماینده از چند کشور می‌توانند گروه جدیدی را تأسیس کنند. این گروههای پارلمانی هرکدام دارای رئیس، نایب رئیس و چند معاون هستند.

ب. کمیته‌های پارلمانی

این کمیته‌ها که در شکل کمیته‌های دائمی یا موقتی، عمومی یا اختصاصی (ویژه) فعالیت دارند توسط دفتر اجرائی پارلمان تأسیس می‌شوند و وظایف هرکدام به دقت تعیین می‌گردد. عمده فعالیت این

این آمار نشان می‌دهد که همواره سوسیالیستها دارای اکثریت تعداد نمایندگان در پارلمان بوده و قدرتمندتر از دیگر احزاب اروپائی هستند. ضمناً اختلاف موجود در مجموع تعداد نمایندگان در سالهای ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۴ و سالهای ۱۹۸۴ تا ۱۹۸۹ به ترتیب به علت پیوستن کشور یونان در سال ۱۹۸۰ و کشورهای اسپانیا و پرتغال در سال ۱۹۸۶ به بازار مشترک اروپا است.

16. European Parliament News 11, Aug- Sept. 1989, p.3; Official Journal of the European Communities, No. 278, Series L., 18 Oct. 1979.

17. Ibid., Art. 36.

کمیته‌ها بحث و بررسی پیشنهادهای ارائه شده از سوی کمیسیون یا شورا به پارلمان است.^{۱۸} پس از اینکه کمیته‌ها وظایف محوله را انجام دادند گزارشی از نظرات و دیدگاه‌های خود را پیرامون پیشنهادهای شورا یا کمیسیون به پارلمان تقدیم می‌کنند و در نهایت، پارلمان نظرات خود را با صدور قطعنامه‌هایی در خصوص مسائل فوق اعلام می‌دارد. از مهمترین این کمیته‌ها می‌توان کمیته بررسی‌های سیاسی، کمیته کشاورزی، ماهیگیری و مواد غذایی، کمیته بودجه و کمیته بررسی سیاست پولی و صنعتی جامعه را نام برد که در هر کدام ۴۵ نماینده پارلمان عضویت دارند.

ج. دفتر اجرائی

پارلمان اروپا دارای یک رئیس و دوازده معاون است که توسط نمایندگان انتخاب می‌شوند و به عنوان هیئت اجرائیه فعالیت‌هایی نظیر تهیه و تنظیم پیش نویس جلسات، تصمیمگیری در خصوص موضوعات داخلی و تهیه و تنظیم پیش نویس بودجه پارلمان را به عهده دارند. به هنگام بحث پیرامون موضوعات مهم داخلی پارلمان، هیئت اجرائی با سران گروه‌های حاضر در پارلمان تشکیل جلسه می‌دهند و تصمیمات نهائی را در این خصوص، بدون نظرخواهی از دیگر نمایندگان، تصویب می‌کنند. پارلمان در حدود سه هزار کارمند دارد که تحت سرپرستی واحدی به نام دبیرخانه مستقر در استراسبورگ فرانسه زیر نظر دبیرکل پارلمان انجام وظیفه می‌نمایند.^{۱۹}

در اینجا مناسب است بطور اجمال درباره نحوه انتخاب نمایندگان و تعداد آنها نیز توضیح مختصری داده شود.

18. P.S.R.F. MATHIJSEN: A Guide to European Community Law, Fourth Edition, p. 26, 1985, London.

19. Treaties Establishing the European Communities, Abridged Edition, EEC Section, Art. 140, p. 261, 1987, Brussels.

د. تعداد ونحوه انتخاب نمایندگان پارلمان

تعداد نمایندگان پارلمان ۵۱۸ نفر است که این تعداد تا سال ۱۹۷۶ بر اساس ماده ۱۳۸ معاهده جامعه اقتصادی اروپا، ماده ۲۱ معاهده جامعه اروپائی زغال سنگ و فولاد و ماده ۱۰۸ معاهده اوراتوم، از میان نمایندگان مجالس قانونگذاری کشورهای عضو، توسط نمایندگان همان کشورها برای یک دوره پنج ساله انتخاب می شدند و به این پارلمان راه می یافتند. اما با وضع قانون «انتخاب نمایندگان پارلمان اروپا به وسیله انتخابات بی واسطه و سراسری» که توسط شورای جوامع اروپائی در ۲۰ سپتامبر ۱۹۷۶ به تصویب رسید، این نمایندگان بر اساس ماده یک این قانون مستقیماً توسط مردم اروپا انتخاب می شوند و به این پارلمان راه می یابند. ۲۰ ماده ۲ قانون فوق الذکر تعداد نمایندگان کشورهای عضو در پارلمان اروپا را به شرح زیر تعیین نموده است:

چهار کشور بزرگ اروپا یعنی آلمان، انگلستان، ایتالیا و فرانسه هرکدام ۸۱ نماینده، اسپانیا ۶۰ نماینده، هلند ۲۵ نماینده، بلژیک، یونان و پرتغال هرکدام ۲۴ نماینده، دانمارک ۱۶ نماینده، ایرلند ۱۵ نماینده و بالاخره شاهزاده نشین کوچک لوکزامبورگ ۶ نماینده.

نمایندگان بر اساس صلاحیتهای شخصی انتخاب می شوند و نحوه انتخابات و شرایط لازم برای انتخاب شدن توسط قوانین داخلی کشورهای عضو که باید مطابق با دستورالعمل کلی پارلمان باشد، تعیین می گردد. بر اساس ماده ۶ قانون انتخابات پارلمان اروپا، افرادی که برای انتخاب شدن کاندیدا می شوند نباید در تشکیلات جوامع اروپائی نظیر کمیسیون، شورا، دیوان دادگستری اروپا و نیز کمیته های وابسته به آن و یا هر ارگان وابسته به جوامع اروپائی فعالیت داشته باشند. ۲۱

20. Ibid., Art. 1, p. 611.

21. Ibid., Art. 6, p. 612.

همچنین پارلمان می‌تواند در مواقعی جلسات فوق‌العاده تشکیل دهد. در این خصوص بند ۲ ماده ۱۳۹ معاهده اقتصادی اروپا مقرر می‌دارد:

«پارلمان اروپا می‌تواند بنا به درخواست اکثریت اعضای خود، شورا یا کمیسیون جلسه فوق‌العاده تشکیل دهد.»^{۲۲}

جریان مذاکرات کامل نمایندگان در خصوص مسائل و موضوعات مطروحه در پارلمان در روزنامه رسمی منتشره از سوی شورا و کمیسیون جوامع اروپایی به ده زبان انگلیسی، آلمانی، ایتالیایی، فرانسوی، دانمارکی، یونانی، هلندی، ایرلندی، اسپانیولی و پرتغالی چاپ و منتشر می‌گردد.^{۲۳}

صلاحیت و وظایف پارلمان

برخلاف نام پارلمان که اصولاً بر مجالس قانونگذاری اطلاق می‌گردد، پارلمان اروپا فاقد قدرت قانونگذاری است و صرفاً وظایف مشورتی و نظارتی بر عملکرد دیگر ارگانهای وابسته به بازار مشترک را به عهده دارد. در این خصوص ماده ۱۳۷ از معاهده جامعه اقتصادی اروپا مقرر می‌دارد:

«وظیفه پارلمان اروپا، که مجموعه‌ای است از نمایندگان منتخب مردم کشورهای عضو، نظارت بر اجرای صحیح قوانین توسط مؤسسات

22. Ibid Art. 139, p. 261.

23. Ibid., Single European Act, Art. 304, p. 514.

وابسته به جوامع اروپائی و یا دادن نظرات ارشادی است.»^{۲۴}

به طور کلی می‌توان وظایف عمده پارلمان را به شرح زیر خلاصه

کرد:

- الف. مشارکت با شورا در تنظیم قوانین
- ب. بازخواست از کمیسیون و شورا
- ج. استیضاح اعضای کمیسیون به صورت انفرادی یا گروهی
- د. بررسی گزارش کلی سالانه کمیسیون
- ه. مشارکت در تنظیم بودجه سالانه جامعه
- و. طرح دعوی علیه شورا و کمیسیون در دیوان دادگستری اروپائی
- ز. مشارکت با کمیسیون در دیگر فعالیتهای جانبی جوامع اروپائی
- ح. اظهار نظر و صدور قطعنامه

الف. مشارکت در تنظیم قوانین

اگرچه شورا اساسی‌ترین رکن و مرجع قانونگذاری در درون جامعه به شمار می‌رود، اما در امور مهم مربوط به جامعه باید نظرات و دیدگاههای پارلمان را در خصوص این مسائل درخواست نماید. در ۲۷ ماده از معاهده جامعه اقتصادی اروپا مشورت با پارلمان توسط شورا جهت وضع قانون، صدور امریه ۲۵، آئیننامه و یا بخشنامه اداری مورد تأکید قرار گرفته است. ۲۶ مسائلی که عمدتاً شورا نیاز به مشورت با پارلمان دارد بیشتر حول حوش سیاستهای مربوط به مسائل کشاورزی، حمل و نقل، رقابت، محیط زیست و انعقاد قرارداد با کشورهای خارج از جامعه است.^{۲۷}

24. Ibid., European Economic Communities, Art. 137- p. 259.

25. directive

26. Treaties of European Communities, Art.7, 14 (7), 43(2), 54(1) (2), 56(2), 57(1) (2), 63(1) (2), 73(1), 87(1), and Articles 100, 126, 127, 201, 212, 228, 235, 236, 238.

27. Official Journal of Council, No. 66/50 1982, Brussels.

البته، این بدین معنا نیست که شوراموظف است در همه امور با پارلمان مشورت کند. زیرا شورا، به عنوان یکی از ارکان مهم قانونگذاری جامعه، می‌تواند رأساً در بسیاری از امور بدون درخواست نظریه پارلمان اقدام به وضع قانون، صدور امریه و یا آئیننامه اداری نماید. البته، در مواردی که در معاهده رُم تصریح به همکاری با پارلمان و درخواست نظریه مشورتی آن شده است شورا وظیفه دارد با پارلمان همکاری لازم را بعمل آورد. در غیر این صورت، پارلمان می‌تواند جهت ابطال این مقررات، شورارادردیوان دادگستری اروپا تحت پیگرد قانونی قرار دهد.²⁸ ضمناً مشاوره با پارلمان اروپا بدین مفهوم نیست که شوراموظف باشد از نظرات ارائه شده توسط آن تبعیت کند. نظرات مشورتی پارلمان اروپا هیچگونه جنبه الزامی برای شورا ندارد و حتی شورا موظف به اعلام نظر موافق یا مخالف ارائه شده از سوی پارلمان نیست. آنچه که از روح مواد معاهده رُم استخراج می‌شود صرفاً مشورت کردن و گرفتن نظرات پارلمان جهت هماهنگی بیشتر در موضوعات مختلف است.

ب. بازخواست نمایندگان پارلمان از کمیسیون و شورا

بر اساس بند ۳ ماده ۱۴۰ معاهده جامعه اقتصادی اروپا کمیسیون موظف است به سؤالات ارائه شده از سوی نمایندگان در جلسات علنی پارلمان به صورت شفاهی یا کتبی پاسخ گوید. بعد از ارائه پاسخ کمیسیون، نمایندگان مخالف و موافق پیرامون سؤال مذکور به بحث می‌پردازند و در پایان، پارلمان با صدور قطعنامه‌ای رضایت یا عدم رضایت خود را از پاسخ کمیسیون اعلام می‌دارد. اگرچه این ماده در ابتدا فقط کمیسیون را شامل می‌شد ولی بعد از تصویب معاهده ادغام، شامل شورا نیز

28. See Joined Cases 138 and 139 79 Roquette Freres v. Council, and Maizena v. Council (1980) E.C.R. 3333 and 3393. Where the Court annulled regulation because the council, having consulted parliament, adopted the regulation although no opinion was delivered.

گردید.^{۲۹} کمیسیون به عنوان یک بازوی سیاسی تحت کنترل پارلمان عمل می‌کند و همواره می‌کوشد پارلمان را به عنوان یک نیروی حمایت کننده در پشت سر خود داشته باشد. کمیسیون در مقابل پارلمان مسئولیت دارد، در حالی که رابطه شورا و پارلمان یک رابطه همکاری متقابل و دوجانبه است.

ج. استیضاح اعضای کمیسیون

اگر پارلمان موافق عملکرد کمیسیون نباشد می‌تواند با استیضاح اعضای آن به صورت انفرادی یا گروهی آنها را مجبور به استعفا نماید.^{۳۰} جلسه استیضاح اعضای کمیسیون در جلسه علنی که به مدت سه روز طول خواهد کشید انجام می‌گیرد. در این رابطه باید اکثریت لازم نمایندگان در پارلمان حضور داشته باشند و رأی دوسوم نمایندگان حاضر برای تصویب استیضاح ضروری است.

هریک از احزاب سیاسی موجود در پارلمان و یا یک دهم از کل نمایندگان می‌توانند استیضاح اعضای کمیسیون را از ریاست پارلمان درخواست کنند.^{۳۱} اگر دوسوم اعضای حاضر در پارلمان رأی بر عدم قابلیت سیاسی عضو یا اعضای کمیسیون بدهند، آنها موظف اند از شغل خود کناره گیری کنند؛ اما نظر به اینکه انتخاب اعضای جدید از سوی شورا مدتی بطول می‌انجامد اعضای مستعفی می‌توانند تا انتخاب اعضای جدید به کار خود ادامه دهند. اگر چه در ظاهر استیضاح تشکیلاتی نظیر کمیسیون

۲۹. به طور مثال، در سال ۱۹۸۴ مجموعاً ۱۸۹ سؤال توسط نمایندگان مشترکاً به پارلمان و کمیسیون جهت پاسخگویی ارائه شد که در روزنامه‌های رسمی منتشره توسط کمیسیون و شورا به چاپ رسیده است.

30. Supra, European Economic Community, Art. 144, p. 262.

۳۱. وظایف ریاست پارلمان اروپا مانند مجالس قانونگذاری کشورهای عضو عمدتاً نظارت بر فعالیت‌های کلی پارلمان شامل تهیه پیش نویس صورتجلسات، بحث تعیین صلاحیت پارلمان راجع به موضوعات ارجاع شده به آن، تهیه پیش نویس بودجه سال آتی پارلمان، تهیه پیش نویس قطعنامه‌ها و نیز حفظ نظم و انضباط در جلسات داخلی است.

که به عنوان بازوی اجرایی جامعه عمل می‌کند یکی از اهرمهای مهم کنترل پارلمان بر کلّ فعالیت‌های جامعه است، اما در عمل، پارلمان نقش چندان فعالی نظیر پارلمان‌های ملی کشورها ندارد؛ زیرا شورا قادر است مجدداً با انتخاب افرادی همسوبا سیاست‌های خود دیدگاه‌هایش را بر پارلمان تحمیل نماید.

د. بررسی گزارش کلی سالانه کمیسیون

یکی دیگر از وظایف پارلمان بررسی گزارش سالانه از عملکرد و فعالیت‌های کلیه مؤسسات جوامع اروپائی است. این گزارش باید یک ماه قبل از آغاز فصل شروع جلسات پارلمان آماده و تقدیم شود. گزارش مذکور حاوی فعالیت و عملکرد شورا، کمیسیون، بانک سرمایه گذاری اروپا و... است و به صورت مفصل تر اوضاع جاری و آتی اقتصادی جامعه در زمینه سیاست‌های کشاورزی، حمل و نقل، رقابت، محیط زیست، آموزش، تولید و غیره را تشریح می‌کند. این گزارش توسط رئیس کمیسیون در نخستین جلسه شروع فعالیت پارلمان به سمع نمایندگان می‌رسد و بعد از آن پارلمان رهنمودهای لازم را در خصوص مسائل مختلف به کمیسیون ارائه می‌دهد.

ه. مشارکت در تنظیم بودجه سالانه جامعه

مواد ۲۰۳ و ۲۰۴ معاهده جامعه اقتصادی اروپا وظایف مربوط به تهیه و تصویب بودجه را بوضوح مشخص کرده است. در این خصوص، کمیسیون جوامع اروپائی قبل از پایان هر سال مالی برای بودجه سال آتی اقدام به تهیه پیش نویس می‌نماید و سپس آن را جهت ملاحظه و اظهار نظر و نیز انجام تغییراتی در آن، چنانچه ضروری به نظر برسد، برای شورا جوامع اروپائی می‌فرستد. شورا پیش نویس بودجه ارسالی از سوی کمیسیون را، بعد از انجام اصلاحات لازم جهت ملاحظه پارلمان اروپا ارسال می‌دارد.

پارلمان که صلاحیت اعمال هرگونه تغییرات در پیش نویس مذکور را دارد دیدگاهها و نظرات خود را درباره بودجه سال آینده، که با اکثریت مطلق نمایندگان به تصویب می رسد، همراه با پیش نویس ارسالی مجدداً به شورا اعاده می دهد. پس از مطالعه و بررسی، شورا پیشنهادهای و دیدگاههای پارلمان را، در صورت موافقت، با رأی اکثریت لازم اعضا به تصویب می رساند و اگر مخالف نظرات ارائه شده از سوی پارلمان باشد دلایل مخالفت خود را همراه با پیش نویس برای دوّمین بار جهت ملاحظه و اخذ نظر مشورتی برای آن ارسال می دارد. پارلمان مجدداً پیش نویس و دلایل مخالفت شورا با پیشنهادهای خود را بررسی می کند و چنانچه هنوز بر مواضع قبلی خود باقی باشد، با ردّ مخالفت شورا، دلایل لازم در تأیید اصلاحات و تغییرات پیشنهادی در بودجه را همراه با پیش نویس آن به شورا مسترد می دارد. عموماً این اختلاف بر سر مقدار و میزان بودجه مؤسسات و مشارکت جامعه در طرحهای در دست اقدام درون جامعه است و بالاخره درباره مخارج اجباری جامعه^{۳۲} نظیر بودجه کمیسیون، شورا، پارلمان، دیوان دادگستری اروپا و نیز آن دسته از اهدافی که صراحتاً در معاهده رُم و نیز اصلاحات بعدی آن نظیر «قانون واحد اروپائی»^{۳۳} مطرح شده است. شورا صلاحیت دارد تا آخرین اصلاحات لازم را بعمل آورد و پارلمان حق هیچگونه مخالفتی را در این خصوص ندارد. معذک، در رابطه با مخارج و هزینه های غیر اجباری جامعه^{۳۴} تصمیم نهائی توسط پارلمان اروپا اتخاذ می شود.^{۳۵}

32. Compulsory expenditure

33. European Single Act

34. Non-compulsory expenditure

35. Article 203, of European Economic Community. :Treaties Establishing the European Communities, Abridged Edition, 1984, pp. 291-296.

و. طرح دعوی علیه اقدامات شورا و کمیسیون در دیوان دادگستری اروپائی

اگر شورا در وضع قوانین و یا صدور آئیننامه، بخشنامه یا امریه در مواردی که معاهدات مربوط، صراحتاً مشاوره با پارلمان را لازم دانسته اند به وظیفه خود عمل نکنند و یا اقدام به وضع مقرراتی نماید که با روح معاهدات رُم تناقض داشته باشد، و یا کمیسیون در اموری که مربوط به صلاحیت او نیست مداخله نماید، پارلمان می تواند ابطال قوانین و یا مقررات موضوعه شورا یا اقدامات انجام شده از سوی کمیسیون را از دیوان دادگستری اروپائی تقاضا نماید.^{۳۶} دیوان اگر تشخیص دهد که شورا و یا کمیسیون در انجام وظایف محوله اقداماتی را برخلاف مقررات معاهده مؤسس جوامع اروپائی مرتکب شده اند دستور ابطال آنها را صادر خواهد کرد.^{۳۷}

ز. مشارکت با کمیسیون در دیگر فعالیتهای جانبی جوامع اروپائی

از دیگر وظایف پارلمان، عضویت نمایندگان آن در کمیته های مشترک با کمیسیون در مذاکرات سیاسی - اقتصادی با کشورهای خارج از جامعه است. در این راستا می توان از کمیته های مشترک همکاریهای اقتصادی با ترکیه^{۳۸} و کشورهای افریقائی، حوضه دریای کارائیب و پاسیفیک معروف به کنوانسیون لومه^{۳۹} نام برد که در اولی هجده تن و در دومی نود و هشت تن از نمایندگان پارلمان عضویت دارند. بعلاوه، پارلمان اروپا هر ساله یک جلسه مشترک با «مجمع مشورتی شورای اروپا»^{۴۰} که نمایندگان بیست و یک کشور اروپای غربی

36. European Economic Community, Art. 175 (1) (2).

37. Case No.13783 Parliament v. Council, O.J. of Commission 49. 9, Bull 1-1983, p. 35.

38. European Economic Community and Turkey Association

39. ACP- EEC Convention (Lome I, II, III).

40. Consultative Assembly of the Council of Europe

در آن حضور دارند تشکیل می دهد که طی آن مسائل گوناگونی مورد بررسی قرار می گیرد.

ح. اظهار نظر و صدور قطعنامه

بالاخره، از جمله وظایف پارلمان می توان به صدور قطعنامه در خصوص مسائل داخلی جامعه و خارج از آن اشاره نمود. به نظر می رسد که در پاره ای اوضاع و احوال، پارلمان به عنوان بازوی سیاسی کشورهای بازار مشترک دارای دونقش اصلی است^{۴۱}:

یکی اینکه اگر دولتهای عضو جامعه مایل نباشند یک کشور متحد خود را که مرتکب عملی ضد انسانی و خلاف حقوق بین الملل شده است مستقیماً مورد سرزنش قرار دهند، این وظیفه به عهده پارلمان اروپا گذاشته می شود تا از یک سو ظاهر قضیه، یعنی محکومیت خطا کار، حفظ شده باشد، و از سوی دیگر، کشور متحد بازار مشترک چندان رنجیده خاطر نشود.

دیگر اینکه محکومیت دولتهائی که سیاستهای آنها چندان همسوی با منافع غرب نیست بعضاً توسط این پارلمان صورت می گیرد. در اینگونه موارد، پارلمان با صدور قطعنامه و کشورهای عضو بازار مشترک نیز با تبلیغات وسیع سعی به وارد آوردن فشار سیاسی و بین المللی می کنند تا کشور مورد نظر تسلیم خواسته های آنها شود و یا سیاستهای خود را تعدیل نماید. در این مورد می توان از قطعنامه های صادره علیه شورهای نظیر پاناما، کوبا، لیبی و کره شمالی نام برد. پارلمان هر سال طی جلسات عمومی خود دهها قطعنامه در مسائل داخلی و خارجی صادر و به دولتهای عضو ابلاغ می کند. همچنین نمایندگان دولتهای عضو موظف اند در سازمانهای بین المللی، نظیر سازمان ملل، از قطعنامه های مهم پارلمان در خصوص مسائل و موضوعات جهانی دفاع کنند و آنها را در اختیار نمایندگان کشورهای دیگر قرار دهند.^{۴۲}

41. Encyclopedia of Public International Law. Vol. 6. p.171.

42. European Parliament- Growing together. Published by Directorate General for Research and Documentation. Sep. 1983.

رویه‌مرفته می‌توان از قطعنامه‌های زیر به عنوان مهمترین فعالیت‌های سیاسی - تبلیغاتی پارلمان اروپا ظرف دههٔ اخیر نام برد^{۴۳}:

۱. انتقاد از مواضع شوروی (سابق) در قبال نقض حقوق بشر و اشغال نظامی افغانستان در سال ۱۹۸۰.

۲. محکومیت دولت نظامی آرژانتین به خاطر سرکوبی نیروهای مخالف و شکنجه و کشتار دسته جمعی تا سال ۱۹۸۳.

۳. قطعنامهٔ محکومیت دولت نظامی آگوستینو پینوشه دیکتاتور شیلی به جهت سرکوبی و شکنجه و اعدام مخفی مخالفان در سال ۱۹۸۴.

۴. قطعنامهٔ محکومیت دولت نژادپرست افریقای جنوبی به خاطر سرکوبی مبارزات آزادیبخش سازمانهای ضد نژادپرستی در سال ۱۹۸۴.

۵. قطعنامهٔ محکومیت دولت لهستان و پیشنهاد قطع کمکهای جامعهٔ اقتصادی اروپا به این کشور در پی سرکوبی اتحادیهٔ همبستگی کارگری در سال ۱۹۸۵.

۶. قطعنامه‌های محکومیت دولتهای آلبانی، ترکیه، عراق، کوبا، کرهٔ شمالی، لیبی، سوریه، پاناما و افغانستان در خصوص نقض حقوق بشر.

۷. و بالاخره پارلمان اروپا در سال ۱۹۸۷ بعد از بکار بردن وسیع سلاحهای شیمیائی توسط دولت عراق در جنگ خود علیه ایران و نیز کشتار مردم بی دفاع حلبچه، با صدور قطعنامه‌ای ضمن محکوم کردن این کشور به خاطر بکار بردن سلاحهای شیمیائی که بر اساس پروتکل ۱۹۲۵ و کنوانسیونهای چهارگانهٔ ۱۹۴۹ ژنومنع شده است، از کلیهٔ دولتها درخواست کرد که از قراردادن امکانات ساخت سلاحهای شیمیائی به عراق خودداری نمایند^{۴۴} و این درحالی بود که دولت عراق با کمک همه جانبهٔ غرب از جمله دولتهای امریکا، آلمان، بلژیک و فرانسه در حال ساختن پیچیده‌ترین سلاحهای شیمیائی بوده و دارای یکی از بزرگترین کارخانه‌های تولید این

43. Europe: A Time to Choose Booklet of European Parliament, March 1985, p. 34.

44. International Herald Tribune, Paris, 29 September, pp. 1&3.

سلاحها در سطح خاورمیانه محسوب می‌شد.^{۴۵}
 از جمله فعالیتهای دیگر پارلمان اروپا می‌توان از همکاری آن با
 روند پیشرفت به اصطلاح صلح خاورمیانه نام برد. این پارلمان در سال
 ۱۹۷۹ از پیشنهاد رئیس‌جمهور سابق مصر در خصوص ایجاد رابطه‌ی دوستی
 بین مصر و اسرائیل استقبال کرد و زمینه‌ی مقدمات این دوستی توسط پارلمان
 چیده شود تا اینکه موافقتنامه‌ی کمپ‌دیوید به امضاء رسید. پس از آن نیز
 پارلمان از مذاکرات صلح خاورمیانه‌ی شاه‌حسین-شامیر-عرفات استقبال
 کرده و به ترتیب در سالهای ۱۹۸۳، ۱۹۸۵ و ۱۹۸۸ از آنها به خاطر ابتکار
 صلح در پارلمان اروپا ستایش بعمل آورده است.^{۴۶}

مجامع یا پارلمانهای مشابه با پارلمان اروپا

در این خصوص می‌توان از سه مجمع مشورتی مهم در اروپا به شرح
 زیر نام برد:

- الف. مجمع مشورتی اتحادیه‌ی اروپای غربی^{۴۷}
 ب. مجمع مشورتی اتحادیه‌ی اقتصادی کشورهای بنلوکس^{۴۸}
 ج. مجمع پارلمانی شورای اروپا^{۴۹}

۴۵. کیهان هوائی، شماره ۸۱۱، چهارشنبه ۲۱ دی ۱۳۶۷.

46. Supra, A Time to Choose... p.37.

47. Consultative Assembly of the Western European Union

48. Consultative Assembly of the Benelux Economic Union

49. Parliamentary Assembly of the Council of Europe

الف. مجمع مشورتی اتحادیه اروپای غربی

در چهارم مارس ۱۹۴۷ معاهده مهمتی معروف به معاهده دنکرک جهت دفاع مشترک بین فرانسه و انگلستان منعقد شد و یک سال بعد، یعنی در ۱۷ مارس ۱۹۴۸، کشورهای عضو معاهده بنلوکس نیز به آن پیوستند و به این ترتیب اتحادیه اروپای غربی که هدف آن دفاع دسته جمعی کشورها در مقابل شوروی (سابق) و تجاوز احتمالی آلمان بود، تأسیس یافت.^{۵۰} در این راستا، مجمع مشورتی اتحادیه اروپای غربی که ترکیبی از نمایندگان پارلمانهای کشورهای عضو بود، در سال ۱۹۵۴ بنیانگذاری شد. فعالیت این مجمع مشورتی که اولین بار با هشاد و نه نماینده تشکیل جلسه داد بر اساس مقررات شورای اروپا تعیین می شد. مقر این مجمع در پاریس است. بعد از تشکیل سازمان ناتوا^{۵۱} در سال ۱۹۴۹ اتحادیه اروپای غربی اعتبار خود را از دست داد و کلیه وظایف و اختیارات خود را به آن سازمان تفویض نمود و به تبع آن، مجمع مشورتی مزبور نیز جای خود را به پارلمان مشورتی شورای اروپا داد. اداره این پارلمان با شورای اروپا است.

ب. مجمع مشورتی اتحادیه اقتصادی کشورهای بنلوکس

این مجمع به موازات تشکیل و امضای معاهده کشورهای بنلوکس بین سه کشور بلژیک، هلند و لوکزامبورگ بوجود آمد و هدف آن نظارت بر همکاریهای اقتصادی و سیاسی بین اعضا و دادن نظرات مشورتی است. اعضای این مجمع نیز از میان نمایندگان پارلمانهای ملی کشورهای عضو انتخاب می شوند. سه کشور عضو موظف اند سالانه گزارش کاملی از همکاریهای بین الدولی تقدیم مجمع نمایند. این مجمع بعد از تشکیل

50. Encyclopedia Public Int'l Law, Vol.6 p.366 Dunkirk Treaty.

51. North Atlantic Treaty Organization (NATO)

52. Supra, Encyclopedia of Int'l Law, p. 367

جوامع اقتصادی اروپا و ارگانهای وابسته به آن، از جمله پارلمان اروپا، ارزش و اعتبار خود را از دست داد و در حال حاضر فعالیت چندانی ندارد.^{۵۳}

ج. مجمع پارلمانی شورای اروپا

هنگامی که به تشویق چرچیل نخست وزیر وقت انگلیس، شورای اروپا جهت هماهنگی و نزدیکی کشورهای اروپای غربی با یکدیگر در سال ۱۹۴۹ تأسیس شد، این مجمع پارلمانی نیز به عنوان یک مجلس مشورتی توسط شورای اروپا و به عنوان بخشی از تشکیلات وابسته به آن ایجاد گردید. شاید بتوان گفت که این مجلس، نخستین مجمع پارلمانی بین المللی بود که تا آن زمان در تاریخ سیاسی ملتها تشکیل می شد.^{۵۴} در حال حاضر تمام کشورهای عضو شورای اروپا در این مجلس عضویت دارند.^{۵۵}

نظر به اینکه اصطلاح مجمع پارلمانی شورای اروپا ممکن است اشتباهاً جای پارلمان اروپا بکار رود و از طرفی نام فعلی پارلمان اروپا نام قدیمی مجمع پارلمانی مذکور بوده است، لذا بهتر است مختصری هم دربارهٔ فعالیتها و ساختار تشکیلاتی این مجمع توضیح دهیم.

53. Supra, Encyclopedia of Int'l Law, p. 37

54. Encyclopedia of Public Int'l Law, Vol.6, p. 169.

۵۵. همانطور که ذکر شد، این شورا (Council of Europe) با شورای جوامع اروپائی (European Council) کاملاً متفاوت است: شورای اروپا دارای بیست و یک عضو است، در حالی که شورای جوامع اروپائی دوازده عضو دارد؛ شورای اروپا حداکثر در سطح وزیران خارجه تشکیل جلسه می دهد و مقر آن در استراسبورگ فرانسه قرار دارد، در حالی که شورای جوامع اروپائی در بالاترین سطح خود یعنی سران دولتها تشکیل جلسه می دهد و مقر آن در مرکز جوامع اقتصادی اروپا یعنی بروکسل است؛ شورای اروپا فاقد هرگونه اختیار قانونگذاری است و صرفاً دستورالعملهایی را برای نزدیکی و اتحاد کشورهای اروپائی صادر می کند، در حالی که شورای جوامع اروپائی بالاترین مرجع قانونگذاری در سطح اروپا است. به طور کلی، در عرف بین المللی اصطلاح شورای اروپا بیشتر در خصوص شورای جوامع اروپائی بکار برده می شود.

اقتدارات و وظائف مجمع پارلمانی شورای اروپا

همچنانکه در بالا اشاره کردیم این مجمع در سال ۱۹۴۹ تأسیس شد و اعضای آن را بیست و یک کشور اروپای غربی عضو شورای اروپا به شرح زیر تشکیل می‌دهند: ۱- فرانسه، ۲- آلمان، ۳- ایتالیا، ۴- انگلستان، ۵- ایرلند، ۶- هلند، ۷- بلژیک، ۸- لوکزامبورگ، ۹- اسپانیا، ۱۰- پرتغال، ۱۱- نروژ، ۱۲- سوئد، ۱۳- یونان، ۱۴- قبرس، ۱۵- لیختن اشتاین، ۱۶- دانمارک، ۱۷- اتریش، ۱۸- مالت، ۱۹- ایسلند، ۲۰- سوئیس و ۲۱- ترکیه.

اعضای این مجمع از میان نمایندگان پارلمانهای ملی کشورهای عضو به مدت پنج سال انتخاب می‌شوند. این مجمع رویهمرفته دارای یکصد و هفتاد نماینده است و تعداد نمایندگان به میزان جمعیت کشورهای عضو بستگی دارد. کشورهای چون فرانسه، آلمان، انگلستان و ایتالیا هر کدام هجده نماینده و ترکیه و اسپانیا هر یک دوازده و بالاخره کشورهای کوچکی نظیر شاهزاده نشین لیختن اشتاین دارای دو نماینده هستند.^{۵۶} مقر این مجمع در استراسبورگ فرانسه است، یعنی محلی که «دادگاه اروپائی حقوق بشر»^{۵۷} در آن قرار دارد. این مجمع پارلمانی در طول سال سه بار تشکیل جلسه می‌دهد که معمولاً در ماههای ژانویه، مه و اکتبر است و هر جلسه رویهمرفته بین یک هفته تا ده روز بطول می‌انجامد و مسائلی نظیر فعالیتهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در سطح اروپا موضوعات مورد بحث آن را تشکیل می‌دهد. شاید بتوان گفت که غیر از مسائل نظامی و تدافعی، مجمع مزبور معمولاً در کلیه موضوعات مربوط به اروپا و جهان اظهار نظر می‌کند. غالب توجه اینکه از سال ۱۹۸۵ هیئت نمایندگی اسرائیل، علی رغم اروپائی نبودن آن، به این پارلمان دعوت شده است، اما

56. The Council of Europe, A Concise Guided, Strasbourg 1982. p.18.

57. European Court of Human Rights

حق رأی ندارد و صرفاً به عنوان ناظر شرکت می‌کند. در طول سال، سیزده کمیته تخصصی بر روی مسائلی نظیر مهاجرت، کشاورزی، پناهندگان، آموزش، تکنولوژی، ورزش و... فعالیت نموده پیش نویس قطعنامه هائی را آماده می‌کنند تا مجمع در جلسات خود آنها را مورد بررسی قرار دهد و احياناً به تصویب برساند. همچنین مجمع گزارشهای ارسالی از سوی هیئت وزیران شورای اروپا را مورد ملاحظه قرار می‌دهد. به موازات پایان یافتن مدت نمایندگی اعضای این مجمع در مجالس ملی خود، مدت نمایندگی آنها در مجمع پارلمانی اروپا نیز خودبخود پایان می‌پذیرد. اعضای این پارلمان همچنین قضات دادگاه اروپائی حقوق بشر را که مقرآن در استراسبورگ فرانسه است تعیین می‌کنند.

عمده‌تصمیمات این مجمع که با صدور قطعنامه اتخاذ می‌گردد هیچگونه جنبه الزامی برای دولتهای عضو جهت اجرای مفاد قطعنامه ندارد و صرفاً دارای جنبه ارشادی است و حتی برای کشورهائی که به قطعنامه مذکور رأی مثبت داده‌اند الزامی ایجاد نمی‌کند. هدف عمده این پارلمان، همچنانکه در اساسنامه آن ذکر شده است، تلاش برای وحدت اروپا، بهبود سطح زندگی مردم، توسعه ارزشهای والای انسانی و حمایت از دموکراسی و حقوق بشر است. مجمع مذکور همکاری بسیار نزدیکی با سازمانهای منطقه ای اروپائی نظیر سازمان همکاری و توسعه اقتصادی⁵⁸، بانک سرمایه گذاری اروپا⁵⁹ و جوامع اروپائی⁶⁰ و مؤسسات وابسته به این جوامع دارد. از جمله فعالیتهای این پارلمان می‌توان از تدوین پیش نویس کنوانسیونهای زیر نام برد: کنوانسیون اروپائی حقوق بشر، کنوانسیون حمایت از حیوانات، کنوانسیون مبارزه با تروریسم بین المللی و کنوانسیون حمایت از حقوق قانونی کارگران مهاجر. به طور کلی، می‌توان چنین نتیجه گرفت که مجمع مذکور صرفاً یک مجمع مشورتی و فاقد هر گونه صلاحیت

58. Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)

59. European Investment Bank

60. European Communities

قانونگذاری است و در مقایسه با پارلمان جوامع اروپائی از اعتبار پائین تری برخوردار می‌باشد.

● نتیجه

به طور کلی می‌توان چنین نتیجه گرفت که بر خلاف نام پارلمان که اصولاً به مجالس قانونگذاری اطلاق می‌گردد، پارلمان اروپا در عمل فاقد هر گونه اختیار قانونگذاری است و این وظیفه تماماً بر عهده شورای جوامع اروپائی نهاده شده است، اما پارلمان در این راستا با دادن نظرات مشورتی و نظارت بر حسن اجرای وظایف محوله از سوی معاهدات مؤسس جوامع اروپائی به ارگانهای اجرائی، جامعه رادر رسیدن به اهداف خود یاری می‌کند. عمده ترین وظیفه پارلمان اروپا اظهار نظر و صدور قطعنامه‌ها یا علیه کشورهای عضو بازار مشترک و نیز کشورهای خارج از جامعه است. این قطعنامه‌ها صرفاً جنبه ارشادی دارند و هیچگونه مسئولیت الزام آوری را برای دولتهای عضو و غیر عضو ایجاد نمی‌کنند. به نظر می‌رسد که پارلمان در بسیاری از اوضاع و احوال خاص سیاسی به عنوان اهرم فشاری از سوی کشورهای بازار مشترک علیه کشورهای خارج از جامعه عمل می‌کند؛ زیرا صدور قطعنامه محکومیت یک کشور از سوی پارلمان و پخش و انتشار آن توسط وسایل ارتباط جمعی غربی آثار نامطلوبی را در ذهن توده‌های میلیونی اروپا خواهد گذاشت، اگرچه کشورهای عضو بازار مشترک بعداً در روابط سیاسی خود با آن کشور صدور اینگونه قطعنامه‌ها را بی اهمیت جلوه دهند. بعلاوه، به دلیل تأسیس گروهها و احزاب سیاسی جدید در اروپا که بعضاً دارای احساسات ناسیونالیستی^{۶۱} شدید هستند، بعید به نظر می‌رسد که شورای جوامع اروپائی در آینده قدرتی بیشتر از آنچه که امروزه پارلمان در اختیار دارد به آن تفویض نماید.

۶۱. مانند حزب نئونازیسم آلمان که در انتخابات سال ۱۹۸۹ پارلمان ملی بیش از ۶ درصد آراء را به دست آورد.